

HEMŞİRELİK BİLİMİ
Dergisi

Journal of
NURSING SCIENCE

Hemşirelik Bilimi Dergisi

Journal of Nursing Science

<http://dergipark.gov.tr/hbd>

e-ISSN:2636-8439

Orijinal Araştırma

Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi The Determination of Attitude Towards Evidence Based Nursing of Nurses

Mehmet Salih YILDIRIM ^a, Esra YILDIZ ^{b,*}

^a Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Doğubayazıt Ahmed-i Hani Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, AĞRI, TÜRKİYE

^b Atatürk Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, ERZURUM, TÜRKİYE

ÖZET

Giriş: Bu araştırma, Ağrı il merkezinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumunun belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Bu araştırma, Şubat 2018 ile Haziran 2018 tarihleri arasında tanımlayıcı türde yapılmıştır. Araştırmanın evrenini; 1. ve 2. basamak sağlık kurumlarında çalışan (N=276) hemşire oluşturmuştur. Herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmemiş olup çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden (n=203) hemşirenin tümü örnekleme alınmıştır. Veri toplama aracı olarak; Anket Formu ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için etik kurul onayı ve kurum izinleri alınmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, frekans, yüzde, One Way ANOVA, ki-kare analizi, Mann Whitney-U testi ve t testi kullanılmıştır.

Bulgular: Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumunun, Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeğine göre orta; İnanç, Uygulama Niyeti ve Hemşirelikle İlgili Duygular Alt Boyutlarına göre düşük düzeyde olduğu saptanmıştır.

Sonuç: Çalışmanın sonucuna göre, hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumunun orta düzeyde olduğu ve tutumlarının geliştirilmesi için farklı eğitim metotlarının geliştirilmesinin gerekliliği ortaya konmuştur. Bilimsel toplantı sıklığının artırılması veya hemşirelerin bu toplantılara katılmalarına olanak sağlanması sağlanabilir.

ABSTRACT

Background: This research was conducted to determination of attitude towards evidence based nursing of nurses working in the center of Agri province.

Methods: The research was carried out as a descriptive research between February 2018 and June 2018. The population consisted of all nurses (N=276) who were working in the 1st and 2nd level health institutions. The sampling method was not applied, as the population composed of (n=203) nurses who voluntarily accepted to participate in the study. A questionnaire and Attitude Towards Evidence-Based Nursing Scale were used as data collection tools. The approval of ethics committee and institutional permissions were obtained before conducting the research. Frequency, percentage, One Way ANOVA, chi-square analysis, Mann Whitney-U test, t test were utilized to evaluate the data.

Results: The attitude towards of nurses to evidence-based nursing were found to be moderate according to Attitude Towards Evidence-Based Nursing Scale and it was found to be low according to subscales of nursing Belief, Intention to Practice, Nursing Related Feelings.

Conclusion: According to the results of the study, attitude towards of nurses to evidence-based nursing were found to be moderate and the necessity of educational interventions was revealed for development of attitude. Increasing the frequency of scientific meetings or enabling nurses to attend these meetings can be provided.

Anahtar Sözcük: Hemşirelik, Kanıta dayalı hemşirelik, Tutum

Key Words: Attitude, Evidence based nursing, Nursing

*Sorumlu Yazar: Mehmet Salih YILDIRIM

Adres: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Doğubayazıt Ahmed-i Hani Meslek Yüksekokulu, Tıbbi Hizmetler ve Teknikler Bölümü, AĞRI, TÜRKİYE

e-posta: emegim03@hotmail.com

Geliş tarihi: 18.05.2020

Kabul tarihi: 30.12.2020

GİRİŞ

Alanında profesyonelleşmiş sağlık görevlilerinden uyguladığı işlemler hakkında bakım verdiği topluma hesap vermesi, etkin ve güvenli bir bakım sunması beklenir (Kocaman, 2003; Yava ve ark., 2007). Hemşirelik Yönetmeliği'nin 6. maddesinde bu beklenti açıkça tanımlanmıştır (T.C Sağlık Bakanlığı [TCSB], 2010). Yapılan araştırmalar kanıta dayalı bakım vermenin çok komplike ve yavaş ilerleyen bir süreç olduğunu göstermektedir (Çopur, Kuru ve Seyman 2015; Melnyk ve Mays 2008).

Kanıta dayalı hemşirelik (KDH), profesyonellerin servisteki deneyimlerini, bakım alan birey seçimlerini ve alanyazından taradıkları kanıtların en iyilerini birleştirerek sonuca varma sürecidir (DiCenso, Ciliska ve Guyatt 2005). Kanıta dayalı hemşirelik, son yıllarda sağlığın geliştirilmesinde çoğu ülkede sağlık hizmetlerinin ana gayesi olmuştur (Gerrish ve ark., 2007). Fakat kanıta dayalı hemşirelik kaynakları tetkik edildiğinde, hemşirelikte teorik bilgi ile pratik arasındaki ayrılığın hala sürdüğü ortaya çıkmaktadır (DiCenso ve ark., 2009; Scott ve McSherry, 2009).

Niedzwiadzka (2003), tarafından yapılan çalışmada Polonya'daki yöneticilerin % 3.2'sinin karar vermede bilimsel bilgedeki yenilikleri kullandıkları bulunmuştur.

Ülkemizde yapılan bir araştırmada katılımcı hemşirelerin %93.7'sinin daha önce bilmedikleri uygulamaları yapmayı arzu ettikleri saptanmıştır (Gözüm, Ünsal, Demirci, Birel ve Çamuşoğlu 2000). Bir başka çalışmada hemşirelerin % 69.9'unun kimi zaman kanıta dayalı uygulama yaptıkları bulunmuştur (Özdemir ve Akdemir, 2009). Özsoy ve ark. (2006), tarafından yapılan çalışmada ise; katılımcı hemşirelerin %76'sının uygulamalarını bilimsel çalışmalara dayandırdıkları tespit edilmiştir.

KDH'yi ele alan araştırmalar, rutin uygulamalarda kanıtlardan yararlanılmış olsa da söz konusu alışkanlıkları değiştirmede pek yeterli olmadığını belirlemiştir (Rycroft-Malone ve ark., 2004). Karmaşık görünen bu vaziyetin iki temel sebebi profesyonel hemşirelerin tutum ve algılarıdır (Estabrooks, Midodzi, Cummings ve Wallin 2007). Çift aşamalı çalışmalar, uygulamalarda kanıt kullanımını etkileyen ana unsur "tutum" olarak göstermiştir (Estabrooks, Floyd, Scott-Findlay, O'leary ve Gushta 2003; Squires, Estabrooks, Gustavsson ve Wallin 2011). Tutum, bireyin yaşam deneyimleri sonucunda elde ettiği, her türlü hareketinde ona kılavuz olan bir durumdur (Tavşancıl, 2002).

Amaç

Bu araştırma sağlık profesyonellerinin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını saptamak için yapılmıştır.

Araştırma Sorusu

Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları ne düzeydedir?

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Araştırma tanımlayıcı tipte yapılmıştır.

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Araştırma, Şubat 2018 ile Haziran 2018 tarihleri arasında, Ağrı merkezinde bulunan toplum sağlığı merkezi, aile sağlığı merkezi ve devlet hastanesinde yapılmıştır.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini; toplum sağlığı merkezinde görevli 23, aile sağlığı merkezlerinde görevli 22 ve devlet hastanesinde görevli 231 olmak üzere 276 hemşire oluşturmuştur. Herhangi bir örnekleme yöntemine gidilmemiş olup araştırmanın örneklemini Ağrı merkezde görev yapan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden 203 hemşire oluşturmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, literatür bilgileri doğrultusunda oluşturulmuş olup Tanıtıcı Bilgi Anketi ve Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği (KDHYTÖ) ile toplanmıştır.

Sosyo-demografik özelliklere ilişkin anket formu

Bilgi formunda, araştırmaya katılan hemşirelerin cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, çalışma yılları ile bilimsel toplantılara katılma, hemşirelikle alakalı dergi okuma ve mezuniyet sonrası araştırma yapma durumlarını belirten 8 soru bulunmaktadır.

Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği (KDHYTÖ)

Ruzafa -Martínez ve ark. (2011), tarafından geliştirilmiş olan bu ölçeğin orijinal dili İspanyolca'dır (Ruzafa-Martínez, López-Iborra ve Madrigal-Torres 2011). Ölçeğin Türkçe'ye çevirisi Ayhan ve ark. (2015), tarafından yapılmış olup geçerlik ve güvenilirlik analizinde Cronbach α katsayısı 0.85, bizim çalışmamızda ise 0.84 bulunmuştur. Alt boyut güvenilirlik katsayıları, İnanç için 0.86, Uygulama Niyeti için 0.69, Duygular için 0.71'dir (Ayhan, Kocaman ve Bektaş 2015). Çalışmamızda alt boyut güvenilirlik katsayıları, İnanç için 0.79, Uygulama Niyeti için 0.70, Duygular için 0.71 bulunmuştur.

Ölçek 5'li Likert tipine göre hazırlanmış, 15 maddeden oluşmaktadır. Maddelerden sekizi pozitif olup (1, 2, 5, 7, 9, 11, 13, 14) "kesinlikle katılıyorum" seçeneğinden başlamak üzere 5'ten 1'e doğru; yedisi ise negatif olup (3, 4, 6, 8, 10, 12, 14) ters çevrilerek (1'den 5'e "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğinden başlamak üzere) puanlanmıştır.

Verilerin Toplama Yöntemi

Araştırmanın yürütülmesi için kurumların onayı alınarak katılımcıların çalışma ortamlarında mesai saatlerine uygun, çalışmanın amacı ve ölçek ile ilgili bilgilendirme yapılmış olup çalışmaya gönüllü katılmak isteyen hemşirelere ölçek uygulanıp 15-20 dakikada toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler; frekans, yüzde, Mann Whitney U, T Testleri ile ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizleri) ve Ki-Kare kullanılarak Windows SPSS 22.00 programında analiz edilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Bu araştırma için etik kuruldan (27.02.2018 tarih ve 2017-12/1 sayılı) onay alınmıştır ve Ağrı İl Sağlık Müdürlüğü ve bağlı birimlerden izinler alınmıştır. Ölçek, hemşirelerin gönüllülükleri esas

alınarak aydınlatılmış onamları alındıktan sonra çalışmaya katılmayı kabul edenlere uygulanmıştır.

BULGULAR

Hemşirelere ait sosyo-demografik özelliklerin dağılımı

Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Hemşirelere Ait Sosyo-Demografik Özelliklerin Dağılımı (n=203)

		N	%
Cinsiyet	Kadın	141	69.5
	Erkek	62	30.5
Yaş durumu Ort: 28.49±5.48	20 yaş ve altı	8	3.9
	21-30 yaş	128	63.1
	31 yaş ve üstü	67	33
Eğitim durumu	Sağlık meslek lisesi mezunu	60	29.6
	Hemşirelik ön lisans mezunu	31	15.3
	Hemşirelik lisans mezunu	93	45.8
	Hemşirelik yüksek lisans mezunu	9	4.4
	Hemşirelik dışında yüksek lisans	10	4.9
Hemşirelik mesleğinde kaçınıcı yılı (Ort: 6.47±5.052)	1 yıl	40	19.7
	2-5 yıl	63	31.0
	6-10 yıl	55	27.1
	11 yıl ve üstü	45	22.2
	Servis hemşiresi	131	64.5
Kurumdaki pozisyon	Sorumlu hemşire	35	17.2
	Aile sağlığı elemanı	23	11.3
	Toplum sağlığı elemanı	14	6.9
Hemşirelik mesleği ile ilgili dergi okuma	Evet	41	20.2
	Hayır	162	79.8
Hemşirelik mesleği ile ilgili bilimsel toplantılara katılma	Evet	61	30.0
	Hayır	142	70.0
Mezun olduktan sonra hemşirelik mesleği ile alakalı araştırma yapma	Evet	63	31.0
	Hayır	140	69.0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya alınan hemşirelerin % 30.5’i erkek, % 69.5’i kadın, %3.9’u 20 yaş ve altı, % 53.1’i 21-30 yaş, % 33’ü 31 yaş ve üzeri, % 29.6’sı sağlık meslek lisesi mezunu, % 15.3’ü hemşirelik ön lisans mezunu, % 45.8’i hemşirelik lisans mezunu, % 4.4’ü hemşirelik yüksek lisans mezunu, % 19.7’sinin hemşirelikte çalışma süresi 1 yıl, % 31’inin hemşirelikte çalışma süresi 2-5 yıl, % 27.1’inin hemşirelikte çalışma süresi 6-10 yıl, % 22.2’sinin hemşirelikte çalışma süresi 11 yıl ve üzeri, % 64.5’i servis hemşiresi pozisyonunda görev yapmakta, % 17.2’si sorumlu hemşire pozisyonunda görev yapmakta, % 11.3’ü aile sağlığı elemanı pozisyonunda görev yapmakta, % 6.9’ü toplum sağlığı elemanı pozisyonunda görev yapmakta, % 20.2’si hemşirelik mesleği ile ilgili bir dergi okuyor, % 30’u hemşirelik ile ilgili bilimsel toplantılara katılıyor, % 31’i mezun olduktan sonra hemşirelik ile ilgili araştırma yapmış, araştırmaya katılanların yaş ortalaması 28.49±5.485 ve çalışma yıllarının ortalamasının da 6.47±5.052 olduğu görülmektedir.

Hemşirelerin, kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeğinden aldıkları puanlara ait dağılımlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Dağılımı

	Minimum	Maximum	Ortalama	S.S
İnanç alt boyutu	11	35	28.73	4.41
Uygulama niyeti alt boyutu	6	20	13.33	2.20
Hemşirelikle ilgili duygular alt boyutu	4	20	15.60	3.05
Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği toplam	21	71	57.66	7.96

Tablo 2 incelendiğinde İnanç Alt Boyutu puan ortalamasının 28.73±4.41, Uygulama Niyeti Alt Boyutu puan ortalamasının 13.33±2.20, Duygular Alt Boyutu puan ortalamasının 15.60±3.05, KDHYTÖ Toplam puan ortalamasının 57.66±7.96 olduğu görülmektedir. Ölçekten alınan puan ile hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları doğru orantılıdır. Bu çalışmada 203 hemşirenin, maddelere verdiği yanıtlara göre toplam puan ortalaması 57.66 olup tutumları orta düzeyde bulunmuştur.

Araştırma kapsamına alınan hemşirelerin tanıtıcı özelliklerine göre kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği puanları açısından farklar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Hemşirelerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması

		İnanç Boyutu	Uygulama niyeti boyutu	Hemşirelikle ilgili duygular boyutu	Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği toplam
		X±S.S	X±S.S	X±S.S	X±S.S
Cinsiyet	Kadın	28.62±4.242	13.41±2.207	15.63±3.072	57.67±7.803
	Erkek	28.97±4.808	13.16±2.204	15.52±3.034	57.65±6.380
	Test	t=0.51 p=0.611	t=0.74 p=0.458	t=0.24 p=0.805	t=0.01 p=0.986
Yaş	20 yaş ve altı	28.63±3.623	12.50±1.690	15.13±1.808	56.25±6.861
	21-30 yaş	28.91±4.201	13.45±2.027	15.79±2.863	58.14±7.413
	31 yaş ve üstü	28.40±4.908	13.22±2.557	15.28±3.494	56.91±9.058
	Test	KW=0.28 P=0.867	KW=1.90 P=0.386	KW=1.53 P=0.464	KW=1.25 P=0.534
	Sağlık meslek lisesi mezunu	27.92±4.240	13.05±2.213	15.08±2.708	56.05±7.264
Eğitim durumu	Hemşirelik ön lisans mezunu	28.35±5.037	13.23±2.247	16.39±2.616	57.97±8.228
	Hemşirelik lisans mezunu	29.41±4.482	13.31±2.126	15.57±3.232	58.29±8.450
	Hemşirelik yüksek lisans mezunu	28.78±2.991	14.89±3.180	16.22±3.563	59.89±7.672
	Hemşirelik dışı alanlarda yüksek lisans mezunu	28.40±3.406	14.20±1.033	15.90±3.985	58.50±6.468
	Test	KW=7.24 P=0.124	KW=4.25 P=0.373	KW=4.93 P=0.294	KW=5.03 P=0.284
Hemşirelik mesleğinde kaçınıcı yılı	1 yıl	30.18±3.587	13.48±1.840	16.03±2.315	59.68±6.719
	2-5 yıl	27.89±4.942	13.32±2.408	15.46±2.961	56.67±8.710
	6-10 yıl	29.16±3.630	13.29±2.043	15.58±3.298	58.04±6.801
	11 yıl ve üstü	28.09±4.884	13.29±2.446	15.42±3.480	56.80±9.019
	Test	F=2.75 P=0.044	F=0.06 P=0.977	F=0.35 P=0.789	F=1.40 P=0.243
Kurumdaki pozisyon	Fark	1>2>4	-	-	-
	Servis hemşiresi	28.90±4.397	13.40±2.033	15.95±2.879	58.26±7.583
	Sorumlu hemşire	28.89±4.057	13.06±2.775	14.86±4.088	56.80±9.430
	Aile sağlığı elemanı	26.83±5.449	12.91±2.275	14.70±2.324	54.43±8.659
	Toplum sağlığı elemanı	29.86±2.797	14.07±2.018	15.57±2.209	59.50±4.800
Hemşirelik mesleği ile ilgili bir dergi okuma	Test	KW=3.51 P=0.319	KW=3.15 P=0.368	KW=6.07 P=0.108	KW=5.86 P=0.118
	Evet	30.56±4.231	14.02±2.574	16.00±2.872	60.59±7.893
	Hayır	28.27±4.349	13.16±2.073	15.49±3.097	56.92±7.832
	Test	t=3.03 p=0.003	t=2.26 p=0.025	t=0.94 p=0.506	t=2.67 p=0.008

Tablo 4. Hemşirelerinin Tanıtıcı Özelliklerine Göre Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği Puanlarının Karşılaştırılması- Devamı

		İnanç Boyutu	Uygulama niyeti boyutu	Hemşirelikle ilgili duygular boyutu	Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeği toplam
		X±S.S	X±S.S	X±S.S	X±S.S
Hemşirelik ile ilgili bilimsel toplantılara katılma	Evet	30.08±3.913	14.36±2.153	16.41±3.175	60.85±7.042
	Hayır	28.15±4.501	12.89±2.082	15.25±2.942	56.29±7.964
	Test	t=2.91 p=0.004	t=4.55 p=0.000	t=2.52 p=0.012	t=3.87 p=0.000
Mezun olduktan sonra hemşirelik ile ilgili araştırma yapma	Evet	29.62±4.654	14.06±2.375	16.03±2.578	59.71±7.805
	Hayır	28.33±4.257	13.01±2.048	15.40±3.234	56.74±7.886
	Test	t=1.94 p=0.054	t=3.23 p=0.001	t=1.36 p=0.173	t=2.49 p=0.013

Tablo 4 incelendiğinde, hemşirelerin hemşirelik mesleğinde kaçınıcı yılında olduğuna göre, “İnanç boyutu” puanları açısından aralarındaki farklılara ait F değeri istatistiksel olarak anlamlı iken “Uygulama Niyeti Boyutu”, “Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puanları açısından aralarındaki farklılara ait tüm F değerleri anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$). Bu bulgular, hemşirelerin hemşirelik mesleğinde kaçınıcı yılında olduğuna göre “İnanç boyutu” puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Hemşirelik mesleğinde kaçınıcı yılında olan hemşireler arasında “İnanç boyutu” açısından fark olup olmadığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmıştır.

LSD Hoc testi neticesinde, hemşirelik mesleğinde birinci yılında olan hemşirelerin hemşirelik mesleğinde 2-5 yıl ve 11 yıl ve üstünde olan hemşirelere göre, “İnanç boyutu” puanları daha yüksektir.

Tablo 4 incelendiğinde, hemşirelerin hemşirelik mesleği ile ilgili bir dergi okuma durumuna göre, “İnanç boyutu”, “Uygulama Niyeti Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puanları açısından aralarındaki farklılara ait t değerleri anlamlı iken ($p<0.05$), “Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu” puanları açısından aralarındaki farklılara ait tüm t değeri anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$). Bu bulgular, hemşirelerin hemşirelik mesleği ile ilgili bir dergi okuma durumuna göre “İnanç boyutu”, “Uygulama Niyeti Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan, hemşirelik mesleği ile ilgili bir dergi okuyan hemşirelerin okumayan hemşirelere göre “İnanç boyutu”, “Uygulama Niyeti Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4 incelenmeye devam edildiğinde, hemşirelerin hemşirelik mesleği ile ilgili toplantılara katılma durumuna göre, “İnanç boyutu”, “Uygulama Niyeti Boyutu”, “Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puanları açısından aralarındaki farklılara ait t değerleri anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Bu bulgular, hemşirelerin hemşirelik

mesleği ile ilgili bir dergi okuma durumuna göre “İnanç boyutu”, “Uygulama Niyeti Boyutu”, “Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan, hemşirelik mesleği ile ilgili toplantılara katılan hemşirelerin katılmayan hemşirelere göre “İnanç boyutu”, “Uygulama Niyeti Boyutu”, “Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4 incelenmeye devam edildiğinde, hemşirelerin mezun olduktan sonra hemşirelik ile ilgili araştırmalar yapma durumuna göre, “Uygulama Niyeti Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puanları açısından aralarındaki farklılara ait t değerleri anlamlı iken ($p<0.05$), “İnanç boyutu” ve “Hemşirelikle İlgili Duygular Boyutu” puanları açısından aralarındaki farklılara ait t değerleri istatistiksel açıdan anlamsız bulunmuştur ($p>0.05$). Bu bulgular, hemşirelerin mezun olduktan sonra hemşirelik ile ilgili araştırmalar yapma durumuna göre “Uygulama Niyeti Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puanları açısından aralarında fark olduğunu göstermektedir. Tablodan, mezun olduktan sonra hemşirelik ile ilgili araştırmalar yapan hemşirelerin yapmayan hemşirelere göre “İnanç boyutu”, “Uygulama Niyeti Boyutu” ve “Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Toplam” puan ortalamalarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

TARTIŞMA

Araştırmaya katılan hemşirelerin çoğunluğunun kadın, 20-30 yaş aralığında, lisans mezunu ve servis hemşiresi olduğu saptandı (Tablo 1). Ayrıca hemşirelerin %20,2’sinin hemşirelik mesleği ile ilgili bir dergi okuduğu, % 30’unun hemşirelik ile ilgili bilimsel toplantılara katıldığı, % 31’inin mezun olduktan sonra hemşirelik ile ilgili araştırma yapmış olduğu görülmektedir. Bu bulgular hemşirelerin büyük çoğunluğunun hemşirelikte kanıta dayalı uygulamaları yapabilmek için gerekli aktivitelerde bulunmadığını göstermektedir. Ayhan ve ark. (2015), tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin yarısından fazlasının bilimsel toplantılara katıldığı bulunmuştur. Bu çalışmada hemşirelerin bilimsel toplantılara katılım oranlarının düşük olması araştırmanın yapıldığı ilde bilimsel toplantı yapılma sıklığının çok düşük olmasından kaynaklanmış olabilir. Ancak mezun olduktan sonra araştırma faaliyetlerine katılma oranları Ayhan ve ark. (2015), tarafından yapılan çalışmanın bulgusu ile benzerlik göstermekte ve bu çalışmanın bulgusunu desteklemektedir.

Hemşirelerin, KDHYTÖ puanlarına ilişkin aritmetik ortalama değerlerinin Dikmen ve ark. (2018), tarafından yoğun bakım hemşirelerinde yapılan çalışmadaki bulguları ile benzerlik göstermektedir (Tablo 2). Bu bulgu hemşirelerin çalıştıkları sağlık kuruluşunun niteliği ya da çalışılan birime bakılmaksızın kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının benzer olduğu şeklinde yorumlanabilir. Yine Dikmen ve ark. (2018), tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeği alt boyutlarında en yüksek puan İnanç alt boyutundadır ve bu

çalışmadaki bulgu ile benzerdir. Ruzafa-Martinez ve ark. (2011), tarafından İspanya'daki hemşirelerde yapılan çalışmada, Dikmen ve ark. (2018), tarafından Türkiye'nin batısındaki hemşirelerde yapılan çalışma ve Küçüköğlü ve ark. (2017), tarafından Türkiye'nin doğusundaki hemşirelerde yapılan çalışma sonuçları ile karşılaştırıldığında bu çalışmanın KDHYTÖ puan ortalamalarının benzer olduğu söylenebilir. Bu bulgular Türkiye'deki hemşirelerin coğrafi bölge olarak KDHYTÖ puan ortalamalarının farklı olmadığını ve İspanya'daki hemşireler ile de benzerlik gösterdiğini düşündürmektedir.

Hemşirelerin cinsiyet özelliklerine göre KDHYTÖ puanları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptandı. Dikmen ve ark. (2018), tarafından yapılan çalışmada KDHYTÖ'nin inanç alt boyut puan ortalamaları dışında uygulama niyeti, hemşirelikle ilgili duygular alt boyutları ve KDHYTÖ toplam puanları arasında cinsiyet grupları arasında fark saptanmamıştır. Bu bulgu çalışmayı destekler niteliktedir. Hemşirelerin cinsiyeti KDHYTÖ toplam puan ve alt boyut puanlarına etki etmemesi hemşirelerin aldıkları eğitim ve yaptıkları işin cinsiyet ayrımı gözetmemesinden kaynaklanmış olabilir.

Hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamalarının yaş gruplarından etkilenmediği sonucuna ulaşıldı. Bu bulgu hemşirelerin yaşlarının kanıta dayalı uygulamalara etki etmediğini düşündürmektedir. Küçüköğlü ve ark. (2017), tarafından acil serviste çalışan hemşireler üzerinde yapılan çalışmada da yaşın KDHYTÖ puan ortalamalarına etki etmediğini bulunmuştur. Bu bulgu çalışmanın bulgusunu desteklemektedir.

Hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamaları sağlık meslek lisesi mezunlarında en düşük ve lisans mezunu hemşirelerde en yüksek olmakla beraber eğitim derecelerindeki KDHYTÖ puanlarına etki etmediği saptandı. Eğitim durumunun KDHYTÖ puan ortalamalarında fark oluşturmaması oldukça şaşırtıcıdır. Ancak Dikmen ve ark. (2017), Küçüköğlü ve ark. (2017), tarafından yapılan çalışmalarda eğitim durumunun KDHYTÖ puan ortalamalarına etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Eğitim durumunun araştırma yapılan örnekleme fark oluşturmaması lisans ve yüksek lisans yapmış olan hemşirelerin eğitim içeriklerinin kanıta dayalı hemşirelikte fark oluşturacak kadar etkili olmadığını düşündürmektedir.

Bununla birlikte hemşirelerin KDHYTÖ inanç alt boyutu puan ortalamalarının meslekte 1 yılını doldurmuş hemşirelerde daha fazla çalışma yılına sahip hemşirelere göre daha yüksek ve istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu saptandı. Ruzafa-Martinez ve ark. (2011), tarafından yapılan çalışmada hastanede çalışma deneyimi 15 yıldan az olan hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamalarının 15 yıldan fazla olan hemşirelere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Küçüköğlü ve ark. (2017), tarafından yapılan çalışmada çalışma yılının KDHYTÖ puan ortalamalarına etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Patelarou ve ark. (2013), tarafından yapılan çalışmada daha kısa mesleki deneyimi olan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik pozitif tutumlara sahip olduğunu bulunmuştur. KDHYTÖ toplam puan ortalaması, uygulama niyeti ve hemşirelikle ilgili duygular alt boyutu puan ortalamalarının hemşirelerin çalışma

yılından etkilenmemiş olması; işe yeni başlayan hemşirelerin kanıta dayalı hemşirelik hakkında inançlarının yüksek olduğunun göstergesi olabilir.

Hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamaları, hemşirelerin çalıştıkları kurumdaki pozisyonları ile karşılaştırıldığında toplum sağlığı merkezinde çalışan hemşirelerin puan ortalaması biraz yüksek olmakla beraber gruplar arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamsız olduğu saptanmıştır (Tablo 3). Bu bulgu çalışılan kurumların politikalarının kanıta dayalı hemşireliğe yönelik uygulamaları kapsamadığını düşündürmektedir. Küçüköğlü ve ark. (2017), tarafından yapılan çalışmada kurumda görev yapılan pozisyonun hemşirelerin KDHYTÖ puan ortalamalarına etki etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın bulgusu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin hemşirelik mesleği ile ilgili dergi okuma durumlarının KDHYTÖ puan ortalamalarını etkilediği saptandı. KDHYTÖ toplam puanları ile ölçeğin inanç ve uygulama alt boyut puanlarının hemşirelikle ilgili bir dergi okuma ile arttığı saptandı. Tabiatıyla hemşirelerin kanıta dayalı uygulamalara ilişkin tutumlarının pozitif olmasının sonucu olarak hemşireler kanıta dayalı hemşirelik uygulamaları için yayın okuma davranışına yönelmiş olabilirler. Dikmen ve ark. (2018), tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin bilimsel araştırmaları, mesleki dergileri ve kanıta dayalı uygulamaları takip etme durumlarının KDHYTÖ puan ortalamalarını arttırdığı saptanmıştır.

Hemşirelerin bilimsel toplantılara katılma durumlarının KDHYTÖ alt boyut ve toplam puan ortalamalarına etki ettiği saptandı. Bu bulgu hemşirelerin bilimsel toplantılara katılımı ile kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarını etkilemiş olabileceği gibi var olan tutumları da bilimsel toplantılara katılımını sağlamış olabilir. Bilimsel toplantılarda edinilen araştırmalara yönelik bilgiler, araştırmacılarla iş birliği yapabilme imkânı ve araştırma sonuçlarını anlayıp kanıta ulaşabilmelerini sağlamış olabilir. Bunun sonucu olarak da kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumları gelişmiş olabilir. Rycoft ve ark. (2004), tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin akademik araştırmacılarla iş birliği içerisinde olmalarının araştırmalara dahil olma ve araştırma bilgisini sağlayıp uygulamalarına yansıtıkları saptanmıştır. Ayhan ve ark. (2015), tarafından yapılan çalışmada hemşirelerin bilimsel toplantılara katılma durumlarının KDHYTÖ puan ortalamalarına etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu çalışmanın bulgusunu desteklemektedir.

Araştırmaya katılan hemşirelerin mezun olduktan sonra hemşirelikle ilgili araştırmaya katılma durumlarına göre KDHYTÖ puan ortalamaları incelendiğinde uygulama niyeti alt boyut puan ortalamaları ile KDHYTÖ toplam puan ortalamalarının mezun olduktan sonra araştırmaya katılan hemşirelerin puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptandı. Bu bulgu beklenen bir sonuçtur. Hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe ilişkin uygulama niyetleri araştırmalara yönelmelerine sebep olmuş olabilir. Hemşirelikte araştırma ve kanıta dayalı uygulamalara yönelik fırsatlara sahip olmaları hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının

geliştirilmesinde önemli etkiye sahiptir. Hem bilimsel toplantılara ve araştırma ekiplerine dahil olmaları, hemşirelerin araştırmaya yönelik önemli engellerden olan araştırmayı yapılandırmada danışmanlık ve araştırma yönetiminin kısıtlılığının azalmasına sebep olmuş olabilir. Tüm bunlar, akademik araştırmacılarla iş birliğinin yapılması, yeni bilgilerin artması ve paylaşılması, klinik uygulamalarda kanıt kullanımının artırılmasını mümkün kılacaktır (Rycroft-Malone ve ark., 2011). Bu bulgular büyük sağlık merkezleri dışındaki nüfusu az olan yerlerde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumlarının kanıta dayalı uygulamaların desteklenmesi ile gelişebileceği yönünde ipuçları vermektedir.

SONUÇ

Ağrı ilinin merkezinde yer alan devlet hastanesi, toplum sağlığı ve aile sağlığı merkezlerinde çalışan hemşirelerin kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutumunun, Kanıta Dayalı Hemşireliğe Yönelik Tutum Ölçeğine göre orta; İnanç, Uygulama Niyeti ve Hemşirelikle İlgili Duygular Alt Boyutlarına göre düşük düzeyde olduğu saptanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına dayanarak şu önerilerde bulunulabilir: Bilimsel toplantı sıklığının artırılması veya hemşirelerin bu toplantılara katılmalarına olanak sağlanması sağlanabilir. Çalışmanın daha büyük gruplarda yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Ayhan Y, Kocaman G, Bektaş M. (2015). Kanıta dayalı hemşireliğe yönelik tutum ölçeğinin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 17(2/3), 21-35.
2. Çopur E, Kuru N, Seyman Ç. (2015). Hemşirelikte kanıta dayalı uygulamalara genel bakış. *Journal of Health Nursing Management*, 2 (1), 51-55. doi:10.5222/SHYD.2015.051
3. DiCenso, A., Guyatt, G. ve Ciliska, D. (2005). *Evidence-based nursing: A guide to clinical practice*. Elsevier: Mosby.
4. Dikmen Y, Filiz NY, Tanrıku F, Yılmaz D, Kuzgun H. (2018, January). Attitudes of intensive care nurses towards evidence-based nursing. *International Journal of Health Sciences and Research*, 8 (1), 138-142.
5. Estabrooks CA, Floyd JA, Scott-Findlay S, O'leary KA, Gushta M. (2003, September). Individual determinants of research utilization: A systematic review. *Journal of Advanced Nursing*, 43 (5), 506-520. doi:10.1046 / j.1365-2648.2003.02748.x
6. Estabrooks CA, Midodzi WK, Cummings GG, Wallin L. (2007, July). Predicting research use in nursing organizations: A multilevel analysis. *Nursing Research*, 56 (4), 7-23. doi: 10.1097 / 01.NNR.0000280647.18806.98
7. Gerrish K, Ashworth P, Lacey A, Bailey J, Cooke J, Kendall S, McNeilly E. (2007, February). Factors influencing the development of evidence-based practice: A research tool. *Journal of Advanced Nursing*, 57 (3), 328-338. doi: [10.1111 / j.1365-2648.2006.04112.x](https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2006.04112.x)
8. Gözüm S, Ünsal A, Demirci P, Birel Ş, Çamuşoğlu S. (2000). Hemşirelerin mesleki örgütler ve dergilere ilişkin görüşleri. *Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences*, 3 (2), 110-121.
9. T.C Sağlık Bakanlığı. (8 Mart 2010). Hemşirelik yönetmeliği. Erişim Tarihi: 21.04.2018: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2010/03/20100308-4.htm>.
10. Küçüköğlü S, Bükeçik T, Aytekin A, Çelebi A. (2017). Acil birimlerde çalışan hemşirelerin adli vakayla ilgili yaklaşımları ve kanıta dayalı uygulamaları. *Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences*, 14 (1), 1-8. doi: 10.5336/forensic.2017-56938
11. Kocaman G. (2003) Hemşirelikte kanıta dayalı uygulama. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 5 (2), 61-69.
12. Melnyk B, Fineout-Overholt E, Mays M. (2008). The evidence-based practice beliefs and implementation scales: Psychometric properties of two new instruments. *Worldviews on Evidence-Based Nursing*, 5 (4), 208-216. doi: 10.1111 / j.1741-6787.2008.00126.x
13. Niedzwiedzka BM. (2003, May). Barriers to evidence-based decision making among polish healthcare managers. *Health Services Management Research*, 16 (2), 106-115. doi: 10.1258 / 095148403321591429
14. Özdemir L, Akdemir N. (2009, September) Turkish nurses utilization of research evidence in clinical practice and influencing factors. *International Nursing Review*, 56 (3), 319-325. doi: 10.1111 / j.1466-7657.2009.00707.x.
15. Özsoy SA, Ardahan M. (2006). Hemşirelerin uygulamalarında kullandıkları bilgi kaynaklarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*, 22 (2), 89-101.
16. Patelarou AE, Patelarou E, Brokalaki H, Dafermos V, Thiel L, Melas CD, Koukia E. (2013). Current evidence on the attitudes, knowledge and perceptions of nurses regarding evidence-based practice implementation in European community settings: A systematic review. *Journal of Community Health Nursing*, 30 (4), 230-244. doi: 10.1080/07370016.2013.838501
17. Ruzafa-Martinez M, López-Iborra L, Madrigal-Torres M. (2011, August) Attitude towards evidence-based nursing questionnaire: Development and psychometric testing in Spanish community nurses. *Journal of Evaluation in Clinical Practice*, 17 (4), 664-670. doi: 10.1111/j.1365-2753.2011.01677.x
18. Rycroft-Malone J, Harvey G, Seers K, Kitson A, McCormack B, Titchen A. (2004, November) An exploration of the factors that influence the implementation of evidence into practice. *Journal of Clinical Nursing*, 13 (8), 913-924. doi: 10.1111/j.1365-2702.2004.01007.x
19. Rycroft-Malone J, Wilkinson JE, Burton CR, Andrews G, Ariss S, Baker R, McCormack BG. (2011, July). Implementing health research through academic and clinical partnerships: A realistic evaluation of the collaborations for leadership in applied health research and care (clahrc). *Implementation Science*, 6, 74. doi: 10.1186/1748-5908-6-74
20. Scott K, McSherry R. (2009, April). Evidence-based nursing: Clarifying the concepts for nurses in practice. *Journal of Clinical Nursing*, 18 (8), 1085-1095. doi: 10.1111/j.1365-2702.2008.02588.x
21. Squires JE, Estabrooks CA, Gustavsson P, Wallin L. (2011, January). Individual determinants of research utilization by nurses: A systematic review update. *Implementation Science*, 6, 1. doi: 10.1186/1748-5908-6-1.
22. Tavşancıl, E. (2002). Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
23. Yava A, Tosun N, Çiçek H, Yavan T, Terakye G, Hatipoğlu S. (2007, June). Hemşirelerin araştırma sonuçlarını kullanımında engeller ölçeğinin geçerlilik ve güvenilirliği. *Gülhane Tıp Dergisi*, 49 (2), 72-80.